

EVOLUȚIA INFRAȚIUNILOR VAMALE PE TERITORIUL ROMÂNIEI (ANII 1989-2013)

Octavian Pasat, doctorand, USM

Abstract: Customs offenses are the most serious offenses committed with the scope of legal customs. After the Revolution in 1989, the Romanian state has started the modernization of state institutions, including the customs system. In this aspect was made several changes in Custom Code of Romania.

După anul 1989 România a purces pe calea modernizării instituțiilor statului și elaborarea de noi politici în diverse domenii, care au vizat și sistemul vamal. Necesitatea acestui demers, a apărut, datorită situației complicate în care s-au pomenit mai multe state ale Europei Centrale din lagăr socialist.

O componentă, propusă spre realizare drept obiectiv, o constituia combaterea infracțiunilor vamale. După 1990 Administrația Vamală Română a intrat într-un proces de reformă legislativă și instituțională, având ca principal obiectiv, pregătirea condițiilor de aderare la Uniunea Europeană. Una din condițiile cheie, care au fost înaintate statului Român a fost combaterea contrabandei și infracțiunilor vamale.

Pe parcursul anilor 1989-2013, autoritățile vamale române în procesul desfășurării activității sale s-au condus de Codul vamal al României, adoptat în anul 1978, Codul vamal al României, adoptat în anul 1997 și cel revăzut și complectat cu noi articole în 2006.

Dezvoltarea economică și socială a comunităților umane a impus, încă din cele mai vechi timpuri necesitatea circulației bunurilor materiale. Odată cu apariția și evoluția diverselor forme statale a apărut, a apărut, evoluat și s-a dezvoltat activitatea vamală. Înființarea vămilor a generat instituirea anumitor norme pe baza cărora acestea și-au desfășurat activitatea cotidiană. Acestea s-au materializat în norme de drept ce vizau activitatea vamală. Dreptul vamal, este un drept prescriptiv, normele sale prescriind o conduită, la care subiecții raportului juridic trebuie să se conformeze, ceea ce presupune un regim juridic vamal. Ilicitul vamal, în fapt, încălcarea normelor printr-o conduită neconformă, excede dreptul vamal, constituind după caz, în funcție de gravitatea lezării – infracțiuni sau contravenții–obiectul dreptului administrativ sau penal[1].

Conceptul de infracțiune vamală a fost fixat în de Codul vamal al României, adoptat în anul 1978. Capitolul 9, intitulat Răspunderi și sancțiuni conține patru articole care nemijlocit vizează infracțiunile vamale.

Articolul 71 stipulează: „Nerespectarea normelor cu privire la regimul vamal atrage, potrivit legii, după caz, răspunderea disciplinară, contravențională sau penală, precum și materială sau civilă”[2]. Prin urmare, cei care comiteau infracțiuni vamale, după caz, purtau răspundere prevăzute de Codul penal, Codul civil sau Codul administrativ.

La rândul său infracțiunile de contrabandă, care nimeau sub incidența Codului penal erau stipulate în Articolul 72: „Următoarele fapte săvârșite în scopul sustragerii bunurilor de la regimul vamal constituie infracțiunea de contrabandă și se sancționează cu închisoarea de la 2 la 7

ani și confiscarea parțial a averii: a) trecerea peste frontieră a bunurilor prin alte locuri decât cele stabilite pentru controlul vamal sau prin folosirea de documente vamale false ori a unor documente vamale privind alte bunuri, dacă valoare bunurilor depășește 3.000; b) trecerea peste frontieră, fără autorizație, a armelor, munițiilor, materialelor explozibile sau radioactive, produselor și substanțelor stupefiante și psihotrope, precum și a produselor și substanțelor toxice; c) sustragerea de la operațiunile de vămuire a bunurilor, săvârșite de una sau mai multe persoane înarmate ori constituite în bandă.”[3]. Astfel, sub incidența acestui articol cădeau mai multe infracțiuni vamale, care după părerea noastră, prezentau un grad diferit de pericol, dar pedeapsa era similară.

Codul vamal ce a intrat în vigoare în anul 1979, prezenta un act normativ, care cuprindea totalitatea principiilor și reglementărilor de bază ale regimului vamal.

Deschiderea României, după revoluția din decembrie 1989, necesita modificări și modernizări substanțiale ale diferitor instituții statale. Autoritatea Națională a Vămile de asemenea trebuia să facă față noilor provocări înaintate de cerințele timpului. Una din problemele fundamentale cu care se confruntau inspectorii vamali era lupta cu infracțiunile vamale.

Primii ani de după Revoluție au constituit o perioadă complicată, în care românii au luat contact atât cu libertatea după care tânjiseră în comunism, cât și cu derapajele pe care le permitea acest sistem. Deschiderea hotarelor și conectarea României la filierele criminalității internaționale au făcut ca criminalitatea să escaladeze din punct de vedere organizatoric drumul de la simpla asociere la crima organizată.

Pentru mulți indivizi, libertatea câștigată înseamnă posibilități facile pentru săvârșirea unor infracțiuni cu un grad sporit, în scopul îmbogățirii rapide prin contrabandă și corupție. Infracțiunilor vamale săvârșite pe teritoriul României, care comportă un grad sporit de gravitate, iar în anumite cazuri subminează bazele statului de drept sunt: traficul de arme, traficul de droguri, punerea în circuit a valutei străine false, scoaterea din țară a metalelor prețioase sau materiei prime prin metoda contrabandei etc.

Facilitatea trecerii granițelor a creat posibilitatea ca Romania să devina un teritoriu preferat pentru tranzitarea drogurilor din Orient sau America Latina către țările din Europa de Vest. Un număr important de cetățeni români au fost atrași în aceste organizații internaționale de tip mafiot.

De asemenea, o caracteristică a crimei organizate din România o reprezintă contrafacerea, promovarea și plasarea în circuitul financiar a unor valute liber convertibile străine. Realizarea unui asemenea obiectiv putea fi atinsă

pe două căi: aducerea valutei false în țara prin metoda contrabandei ori tipărirea valutei false în România. Cea de-a doua metodă presupuneu mijloace tehnice performante, care puteau fi aduse doar din exterior.

Multiple dosare contravenționale, la acea dată au vizat infracțiuni vamale minore, cacădeau sub incidența Codului administrativ atât al cetățenilor străini, cât și celor români. Ne referim la așa numitul comerț mărunț: produse alimentare, mărfuri industriale, băuturi alcoolice, țigări, fructe și legume. În speță tipul respectiv de infracțiuni vamale viza hotarul de est al României. Acest fapt poate fi explicat, prin facilitarea trecerii frontierei de către cetățenii Republicii Moldova în România și vice-versa, acesul masiv la studii și intensificarea schimbului cultural dintre cele două state.

În acest sens nu putem neglija, nici situația economică precară în care sa pomenit România după Revoluția din 1989. Piața de desfacere a țării deveni-se un puternic factor de atracție pentru cetățenii statelor vecine. Totodată remarcăm, că în acest comerț au fost atrași și un număr important de cetățenii români, care plecau în Turcia, pentru a procura o marfă mai ieftină, cu scopul realizării ulterioare la un preț mai bun în România. Deseori, trecerea punctelor vamale ale statului se efectua cu anumite încălcări ale articolelor Codului vamal. De regulă, aceste încălcări vizau excavarea de plata taxelor vamale, trecerea hotarelor prin alte locuri decât cele stabilite, iar în anumite cazuri mituirea inspectorilor vamali.

Pe data de 22 iunie 1995, România a trimis solicitarea de a deveni membru al Uniunii Europene, împreună cu Declarația de la Snagov, un document semnat de toate cele paisprezece partide politice importante din țară, în care acestea își exprimau sprijin deplin pentru vectorul european. Perioada de preaderare necesita ajustarea diverselor acte normative la standardele europene. În acest sens nu făceau excepție nici legislația vamală care viza activitatea statului.

Noul Cod vamal al României a fost adoptat de către parlament în luna iulie 1997. Analizând diverse articole din Capitolul 11, Secțiunea I intitulat Infracțiuni, putem constata că intervin mai multe schimbări. Astfel, Articolul 175 constată: „Trecerea peste frontieră prin alte locuri decât cele stabilite pentru controlul vamal de mărfuri sau de alte bunuri constituie infracțiunea de contrabandă și se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi”[4].

Infracțiunile cu o gravitate sporită sunt trecute în Articolul 176: „Trecerea peste frontieră, fără autorizație, a armelor, munițiilor, materialelor explozibile sau radioactive, produselor și substanțelor stupefiante și psihotrope, precursorilor și substanțelor toxice constituie infracțiunea de contrabandă calificată și se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 12 ani și interzicerea unor drepturi, dacă legea penală nu prevede o pedeapsă mai mare”[5].

O atenție specială se acordă și falsurilor de acte. Articolul 178 prevede: „Folosirea, la autoritatea vamală, a documentelor vamale, de transport sau comerciale falsificate constituie infracțiunea de folosire de acte falsificate și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ni și interzicerea unor drepturi”[6].

Noile reglementări din Codul vamal în mare măsură corespundea cerințelor de moment al statului, care aveau menirea să diminueze infracțiunile vamale.

O îmbunătățire calitativă a Codului vamal s-a produs datorită rectificărilor și introducerii mai multor articole noi în 2006.

Titlul XII, Sancțiuni, Secțiunea 1-a, Infracțiuni conține următoarea prevedere Articolul 270 (4): „Introducerea sau scoaterea din țară, prin orice mijloace, a bunurilor sau mărfurilor, prin alte locuri decât cele stabilite pentru controlul vamal constituie infracțiune de contrabandă și se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi”[7]. După cum rezultă din această stipulare, orice tentativă de a scoate sau introduce ilegal bunuri sau alte mijloace pe teritoriul statului Român, cădea sub incidența Codului penal. O asemenea măsură se explică prin faptul, excluderii tentativelor eschivării de la plata impozitelor vamale, care servesc o contribuție substanțială în fondul social al statului.

La rândul său în Articolul 270. (2) stipulează: „constituie, de asemenea, infracțiune de contrabandă și se pedepsește potrivit alin. (1): a) Introducerea sau scoaterea din țară prin locuri stabilite pentru controlul vamal, prin sustragerea de la controlul vamal, a bunurilor sau a mărfurilor care trebuiau sub un regim vamal, dacă valoarea în vamă a bunurilor sau a mărfurilor sustrate este mai mare de 20.000 lei în cazul produselor supuse accizelor și mai mare de 40.000 lei în cazul celorlalte bunuri sau mărfuri; c) Înstrăinarea sub orice formă a mărfurilor aflate în tranzit; (3) Sunt asimilate infracțiunii de contrabandă și se pedepesc potrivit alin. (1) Colectarea, deținerea, producerea, depozitarea și vânzarea bunurilor sau a mărfurilor care trebuiau plasate sub un regim vamal cunoscând că acestea provin din contrabandă sau sunt destinate săvârșirii acesteia”[8]. Prin urmare, infracțiunile vamale mai puțin grave cad sub incidența dreptului administrativ.

Importante pedepse conform Codului penal se prevedeau pentru următoarele cazuri de infracțiuni vamale: introducerea sau scoaterea din țară, fără drept, de arme, muniții, materiale explozibile, droguri, etc. pedeapsa cu închisoare de la 3 la 12 ani (Art.271); folosirea, la autoritatea vamală, a documentelor vamale, de transport sau comerciale falsificate cu închisoare de la 3 la 10 ani (Art. 273); iar faptele prevăzute de articolele 270-273 săvârșite de una sau mai multe persoane împreună, se pedepsea cu închisoarea de la 5 la 15 ani[9]. Analizând conținutul respectivelor articole, putem concluziona, că statul o atenție sporită acorda infracțiunilor vamale, care atentau la sănătatea și viața omului, fals de act și cele săvârșite în grup.

Ajustările și complectările făcute la cele două variante ale Codului vamal, adoptate în 1997 și 2006 servesc o bază juridică solidă în procesul luptei cu infracțiunile vamale pe teritoriu României.

Cu toate acestea, pentru a abține un profit cât mai mare, diverși factori sunt tentați să încalce legislația statului Român, inclusiv prevederile Codului vamal.

Odată cu aderarea României la Uniunea Europeană, teritoriul vamal al României a devenit parte integrantă din teritoriul vamal al Uniunii Europene. Iar pentru bunurile, aparținând călătorilor, care au statut comunitar și care

fac obiectul unor schimburi intracomunitare între statele membre și România, nu se mai efectuează control vamal și nu se mai întocmesc formalități vamale. Acest fapt, pentru anumiți indivizi a devenit un factor stimulatoriu pentru comiterea infracțiunilor vamale.

O problemă majoră nu numai pentru statul Român, dar și pentru întreaga Comunitate Europeană este contrabanda cu țigări, care ilegal sunt aduse din Ucraina și Republica Moldova.

În 2010, în vămi au fost confiscate circa 145 de milioane de țigarete. Astfel, la un calcul simplu, rezultă că pentru fiecare țigaretă de contrabandă confiscată, alte 50 de țigarete au scăpat de controlul din vămi. Rezultă că autoritățile responsabile de securitatea vămilor au reușit să confişte doar 2% din totalul țigaretelor de contrabandă. Astfel, contrabanda cu țigări aduce anual un prejudiciu de circa un miliard de euro, conform estimărilor oficialilor industriei de profil din România.

Un pas important în lupta dintre autorități și contrabandiști a fost investirea, în luna iulie 2012, a 2 milioane de euro - fonduri europene, pentru camere de supraveghere dotate cu senzori și alte echipamente performante. Acest fapt a permis poliției de frontieră și vameșilor a confisca țigări în valoare de 9 milioane de euro.

Un alt gen de inflațiune vamală o constituie multiple tentative de a scoate din țară obiecte de artă. De regulă aceste sunt icoane, picturi, sculpturi, obiecte de artă populară, cărți și monede vechi.

O componentă, care facilitează infracțiunile vamale sunt însăși polițiștii și vameșii români. Astfel în luna februarie 2011 au fost arestați circa 38 de polițiști de frontieră și vameși care au facilitat contrabanda cu țigări la granița de vest a României cu Serbia.

Infracțiunile prevăzute de Codul vamal au, înainte de toate un obiect juridic principal comun, reconstituirea relațiilor sociale, care se formează și se dezvoltă în activitatea de punere în aplicare în mod uniform și ne discriminatoriu a regimului vamal al statului Român, cu privire la toate bu-

nurile introduse sau scoase din țară de către o persoană fizică sau juridică. Sistemul de valori sociale format în jurul respectării regimului vamal constituie un interes social major. Aceasta este o realitate, care dă expresie în ultima instanță. Dar pot exista și alte opțiuni, componente ale suveranității naționale.

Infracțiunile vamale sunt cele mai grave fapte săvârșite în sfera raporturilor juridice vamale. Unele dintre ele întrețin și dezvoltă economia subterană, cea ce cauzează importante prejudicii statului. Dintre toate infracțiunile vamale, contrabanda este una din cele mai grave fapte săvârșite.

În concluzie putem susține, că astăzi în România lupta cu infracțiunile vamale se desfășoară în strânsă colaborare între diferite instituții ale statului, dar și cu o susținere importantă din partea instituțiilor europene și internaționale.

Referințe:

[1] Ion Olteanu, Cercetarea contrabandei și a altor infracțiuni ce implică trecerea frontierei de stat, București: AIT Laboratores, 2004, p. 8.

[2] Codul vamal al Republicii socialiste România, București: Editura Academică, 1978, p. 38.

[3] Codul vamal al Republicii socialiste România, București: Editura Academică, 1978, p. 38.

[4] Codul vamal al României, București: Casa de editură și presă „Șansa” S.R.L., 1997, p. 43.

[5] Codul vamal al României, București: Casa de editură și presă „Șansa” S.R.L., 1997, p. 43.

[6] Codul vamal al României, București: Casa de editură și presă „Șansa” S.R.L., 1997, p. 44.

[7] Codul vamal al României, București: Editura Tei, 2006, p. 80-81.

[8] Codul vamal al României, București: Editura Tei, 2006, p. 81.

[8] Codul vamal al României, București: Editura Tei, 2006, p. 81.